

GELECEK YAZILARI

CİLT : 1

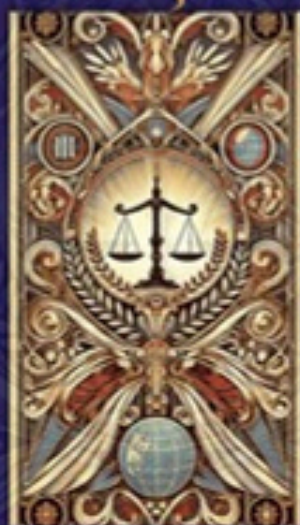
SAYI : 2



Eğitim ve Bilim için
Düşle



Emek ve Halk için
Düşle



Tarih ve Toplum için
Düşle



Kültür ve Sanat için
Düşle



Biz Geleceğiz

GELECEK



GELECEKTEKİ İLKEL

JOHN ZERZAN

Yaşadığımız güncel global krize ulaşmamızda epeyce payı olan işbölümü, günöbirlik işleyişıyle, bugönkü korkunçluğun kökenlerini kavramamızı engellemektedir.

Mary Lecron Foster,ı yarım ağızla, antropolojinin günümüzde "ciddi ve tahripkar bir parçalanma tehlikesiyle yüz yüze olduğunu" söylerken şüphesiz yanılıyor.

Shanks ve Tilley ise, bu konuda alışılmadık bir tavırla şöyle meydan okuyorlar: "Arkeolojinin amacı yalnızca geçmişı yorumlamak değildir; aynı zamanda, geçmişin yorumlanış tarzını günümüzdeki toplumsal yeniden inşaaya hizmet edecek şekilde değiştirmektedir."

Oysa, böylesi bir yeniden inşa için gerekli olan derin ve kapsamlı görüyü, bizzat sosyal bilimler engellemektedir.

İnsanın kökeni ve gelişimi söz konusu olduğunda, sayısız parçalara bölünmüş olan ana ve tali bilim dallarının -antropoloji, arkeoloji, paleontoloji, etnoloji, paleobotani, etnoantropoloji vb.- dizilimi, uygarlığın ortaya çıktığı andan itibaren taşıdığı daraltıcı ve sakatlayıcı etkiyi çok iyi yansıtmaktadır.

Buna rağmen, uygun bir yöntemle, ihtiyatla ve sınırlan aşma arzusuyla yaklaşıldığında, mevcut literatür son derece yararlı olabilir.

Aslında, şu veya bu ölçüde ortodoks olan düşünme biçimlerinin eğretiliği, hoşnutsuzluğu giderek artan bir toplumun taleplerine boyun eğebilir ve eğmelidir de.

Çağdaş yaşamın getirdiği mutsuzluk, bu yaşamı meşrulaştırmak üzere sıralanan resmi yalanlan gözler önüne sermekte ve böylece, insanın gelişimi hakkında çok daha gerçekçi bir tablo ortaya çıkmaktadır.

Modern yaşamdaki koyuvermişlik ve boyun eğmişlik uzunca bir zaman "insan doğasının" zorunlu sonuçları sayılmıştır.

Ne de olsa, uygarlık öncesi yaşamımızın mahrumiyetten, vahşilikten ve cehaletten ibaret olduğu anlayışı, bizi o yabanilikten kurtaran otorite açısından güzide bir armağan olmuştur.

"Mağara insanı" ve "Neandertal" hala da bize, dinin, yönetimin ve yorucu çalışmanın olmadığı bir yaşamı hatırlatmaktadır.

Ancak, kökenimize ilişkin bu ideolojik yaklaşım, yakın geçmişte, Richard Lee ve Marshall Sahlins gibi akademisyenlerin çalışmalarıyla tamamen tersyüz edildi.

Antropolojik ortodoksluk son derece köklü bir dönüşüme uğrayarak, yepyeni kavrayışlara kaynaklık etti.

Evcilleşme ve tarım öncesi yaşamın, ağırlıklı olarak doğayla özdeşleşme, duysal bilgelik, cinsel eşitlik ve sağlığın hüküm sürdüğü bir yaşam olduğunu ancak şimdi öğrenebiliyoruz.

Evet, insan doğamız iki milyon yıl boyunca böyleydi; ta ki, rahipler, krallar ve patronlar tarafından köleleştirilinceye kadar.

Üstelik son zamanlarda, yukarıdaki yaklaşımı daha da derinleştiren, geçmişte kim olduğumuz ve gelecekte tekrar kime dönüşebileceğimiz konusunda bize fikir verebilecek çok daha çarpıcı bir olgu ortaya çıktı.

Toplayıcı-avcı yaşamın bu yeni yorumlarına yöneltile saldırların ana hattı, genellikle dolaylı ve üstü kapalı olmakla birlikte, bunun, evrimleşen bir türün erken bir evresinde erişebileceğinin azamisi olarak tanımlanışıdır.

Bu iddianın sahipleri, inkar edilemez bir zarafetin ve barışçıl bir varoluşun hüküm sürdüğü uzun bir dönemi kabul etmekte, ancak, ilk insanların, daha karmaşık toplumsal ve teknolojik kazanımları elde etmek üzere, basit yöntemleri aşabilecek zihinsel kapasiteye sahip olmadıklarını söyleyerek işin içinden çıkmaktadırlar.

Oysa uygarlığa vurulan başka bir darbeye öğreniyoruz ki, insanlar bir zamanlar ve son derece uzun bir dönem boyunca, yabancılaştırmanın ve tahakkümün ne olduğunu bilmemekle kalmayıp, John Fowlet ve Thomas Wynn adlı arkeologlar tarafından 1980'den beri yürütülen araştırmalarda da görüldüğü gibi, en azından bizimkine denk bir' zekaya da sahip olmuşlardır.

GELECEKTEKİ İLKEL

Böylece "cehalet" tezini hiç zorlanmaksızın başımızdan attıktan sonra, yeni veriler ışığında kökenimiz hakkında fikir yürütebiliriz.

Zihinsel kapasite konusunu ele alırsak, insanın kökeni ve gelişimi üzerine yapılan değerlendirmelere yeniden göz atmak yararlı olabilir.

Robert Ardrey, kana susamış, maço bir tarih öncesi anlayışı geliştirmiştir; tıpkı Desmond Morris ve Lionel Tiger'ın daha az ölçüde de olsa yaptığı gibi.

Benzer şekilde, Freud ve Konrad Lorenz de, türün doğuştan gelen zaaflarından dem vurarak, günümüzdeki hiyerarşi ve iktidara katkıda bulunmuşlardır.

Neyse ki, yorum olarak Paleolitik yaşam tarzına çok daha fazla yaklaşan, daha akla yatkın bir yaklaşım da ortaya çıkabilmiştir.

Yiyecek paylaşımı, uzunca bir süre, ilk insan toplumunun tümleyici ögesi olarak değerlendirilmiştir.

Diğer araştırmacıların yanı sıra, Jane Goodall ve Richard Leakey de, benzersiz Homo özelliğimizin ortaya çıkmasında neredeyse iki milyon yıl önce anahtar rolü oynayan ögenin yiyecek paylaşımı olduğu sonucuna varmışlardır.

1970'li yılların başından beri, Linton, Zihlman, Tanner ve Isaac tarafından dile getirilen bu vurgu giderek daha fazla kabul görmektedir.

Genelleşmiş şiddet ve erkek egemenliği tezine karşı savunulan işbirliği tezinin dayandığı etkili argümanlardan biri, erkek ile dişi arasındaki beden ve güç farklılığının, evrimin ilk dönemlerinde azalmaya başladığını göstermektedir.

Cinsel dimorfizm denilen bu olgu, başlangıçta fazlasıyla belirgindi; örneğin erkekler daha iri, dişiler ise daha küçük köpek dişlerine veya "kavga dişlerine" sahiptiler.

Biz Geleceğiz

GELECEK



GELECEKTEKİ İLKEL

JOHN ZERZAN

Erkeklerdeki iri köpek dişlerinin yok oluşu, türün dişilerinin, toplumcu! ve paylaşımcı erkekleri yeğleyen bir seleksiyon uyguladıklarını göstermektedir.

Böylesi bir dişil seçim kapasitesinin söz konusu olmadığı kuyruksuz maymunların çoğunda erkek maymunlar, diş türdeşlerine oranla çok daha uzun ve enli köpek dişlerine sahiptir.

Bir zamanlar, verili kabul edilen ve avcı-toplayıcı kavramıyla ifade edilen cinsler arasındaki işbölümü, insanın kökenindeki diğer kilit alanlardan biridir.

Daha önce kadınlara özgü bir uğraş olduğu düşünülen ve erkekler tarafından yapılan avcılıkla kıyaslandığında ikincil bir öneme sahip olan bitki toplayıcılığının, aslında temel besin kaynağını teşkil ettiği artık pek çok kişi tarafından kabul edilmektedir.

Kadınlar yiyecek bakımından erkeklere fazlaca bağımlı olmadıklarından, işbölümünden ziyade, esnekliğin ve ortak etkinliğin esas olması olası görünüyor.

Zihlman'ın da belirttiği gibi, genel bir davranışsa! esneklik, erken insan varoluşunun temel öğelerinden biri olmuş olmalıdır.

Joan Gero, taş aletlerin erkekler tarafından olduğu kadar kadınlar tarafından da yapılmış olabileceğini göstermiştir; Poirieria ise bize şunları hatırlatıyor: "İlk insanların cinsel işbölümü sergiledikleri iddiasını destekleyebilecek herhangi bir arkeolojik kanıt bulunmamaktadır."

Yiyecek toplayıcılığı pek işbölümü gerektirmemiş olsa gerek; ve cinsel uzmanlaşma, muhtemelen insan evriminde çok daha sonraları ortaya çıkmıştır.

Peki, türümüzü başlatan uyarlanma toplayıcılığa dayandıysa, avcılık ne zaman devreye girdi?

Binford, görece yakın bir dönemde ortaya çıkan anatomik bakımdan modern insanlardan önce, hayvansal ürünlerin kullanımına ilişkin herhangi bir ize rastlanılmadığını öne sürmüştür.

GELECEKTEKİ İLKEL

Doğu Afrika'da bulunan fosil dişler üzerinde yapılan elektron mikroskop çalışmaları, çoğunlukla meyvelerden oluşan bir beslenme rejimine işaret ederken, Kenya'daki Koobi Fora bölgesinde bulunan 1.5 milyon yıllık taş aletler üzerinde yapılan benzer incelemeler, bu aletlerin bitkiler üzerinde kullanıldığını göstermektedir.

Erken Paleolitik dönemin beslenme rejiminde rastlanılan az miktardaki et, muhtemelen, av hayvanlarından ziyade hayvan leşlerine aitti.

Kronik bozukluklara yol açan modern beslenme rejiminin tersine, çoğunlukla lif bakımından zengin bir bitkisel beslenme rejimiydi.

İlk atalarımız, "ayrıntılı çevresel bilgilerini ve bilişsel haritacılıklarını" bitki toplayıcılığa dayalı bir geçim doğrultusunda kullanmış olmalarına rağmen, zaman ilerledikçe, avcılığa ilişkin arkeolojik kanıtlar da yavaş yavaş artmış görünüyor.

Ancak, yaygın tarih öncesi avcılığı varsayımları, birçok kanıt ile tersyüz edilmiştir.

Örneğin, daha önce, büyük çaplı memeli hayvan avının göstergesi sayılan kemik yığınlarının, daha ayrıntılı bir incelemeden sonra, su taşkınları veya hayvan sığınakları olmasından kaynaklandığı ortaya çıktı.

Lewis Binford'un "Tooralba'da Fil Avcıları Var mıydı?" adlı çalışması, böylesi ayrıntılı bir yaklaşıma iyi bir örnek teşkil ediyor; Binford bu çalışmasında, 200.000 yıl öncesine kadar kayda değer bir avcılık yapıldığına ilişkin kuşkularını dile getiriyor.

Adrienne Zihlman ise, bu konuda şu sonuca varıyor: "Avcılık evrimde görece geç ortaya çıkmıştır ve son yüz bin yılın ötesine geçmeyebilir."

Tarımın ortaya çıkışından hemen önceki Üst Paleolitik dönemden önce, memeli hayvanlara yönelik ciddi avcılık kanıtlarına rastlanılmadığı birçok kişi tarafından belirtilmektedir.

Bilinen en eski insan yapımı aletler, Doğu Afrika'da Hadar'da bulunan taş aletlerdir.

Daha rafine yöntemlerle tarihlendirilen bu aletlerin 3.1 milyon yıllık olmaları olasıdır.

JOHN ZERZAN

GELECEKTEKİ İLKE

Bunların, insan çabasını temsil eden bir kategoriye sokulmalarının başlıca nedeni, bu aletlerin başka bir alet kullanılarak yapılmış olmasıdır ki bu, bilinebildiği kadarıyla insanın en benzersiz özelliğidir.

Homo habilis ya da "becerikli insan", bilinen ilk insan türünü teşkil eder, ismi ise, ilk taş aletlerle ilintilidir.

Çabuk çürüyen ve bu yüzden de arkeolojik kayıtlarda daha seyrek rastlanılan başlıca ahşap ve kemik aletler de yine Homo habilis tarafından, Asya ve Afrika'daki "olağanüstü basit ve etkin" uyarlanışı çerçevesinde kullanılmıştır.

Atalarımız bu dönemde, bizimkinden daha küçük bir beyine ve bedene sahipti, ancak Poirier, "kafatası dışındaki anatomilerinin daha ziyade modern insanlarınki gibi olduğuna" işaret etmekte, Holloway ise, söz konusu dönemden kalma kafataslarının içi üzerinde yaptığı çalışmaların, esas olarak modern bir beyin örgütlenişine işaret ettiğini belirtmektedir.

Benzer şekilde, iki milyon yıldan da eski olan aletlerin, taşların yontulma biçimi dikkate alındığında, istikrarlı bir sağ el kullanımına işaret ettiği ortaya çıktı.

Sağ el kullanımı, modern insanlarda bir eğilim olarak, beynin etkin bir şekilde yanallaşması ve beyinsel yarıkürede göze çarpan işlevsel ayırım gibi tümüyle insana özgü olan özelliklerle ilişkilendirilmektedir.

Klein ise "Homo habilis'in, insanın başlıca zihinsel ve iletişimsel yeteneklerine sahip olduğunun hemen hemen kesin olduğu" sonucuna varıyor.

İnsanların, ormanlardan çıkıp daha kurak ve açık Afrika çayırlıklarına yayılmalarıyla birlikte 1.75 milyon yıl önce ortaya çıkan Homo erectus'un, Homo sapiens'in bir diğer başlıca önceli olduğu uzun süredir kabul edilmektedir.

Her ne kadar beynin büyüklüğü tek başına zihinsel kapasiteyi işaret etmiyorsa da, Homo erectus'un kafatası kapasitesi, modern insanınkiyle kısmen de olsa örtüşmektedir ve Homo erectus "aynı davranışların birçoğunu sergileyecek yeteneğe sahip olmalıdır".

GELECEK

Yazıları



HÜKÜMETİ OLMAYAN İNSANLAR - 1

BRIAN MORRIS

İki İnsan Görüntüsü

Batı sosyal bilimi ve eko-felsefesi, insan türünün iki çelişkili imgesi arasında sürekli olarak bölünmüştür. Thomas Hobbes ile ilişkilendirilen biri, insanların toplumsal yaşamını "herkese karşı bir savaş" olarak görür ve insan doğasını özünde sahiplenici, bireyci, egoist ve saldırgan olarak görür; bu, liberal siyaset teorisinin "sahiplenici bireyciliğinin" temel bir ilkesidir. Rousseau ile ilişkilendirilen diğeri ise, insan doğasını "soylu vahşi" üzerinden temsil eder: İnsan türünü iyi, rasyonel ve meleksi olarak görür ve öz doğasını geliştirmek için yalnızca iyi ve rasyonel bir topluma ihtiyaç duyar. Her iki fikir de hala güncelliğini korumakta ve çağdaş örnekleri bulunmaktadır. Birçok ekofeminist ve Afro-merkezci akademisyenin yazıları, barışçıl toplumsal ilişkilerin, cinsiyet eşitliğinin ve doğayla uyumun norm olduğu, sırasıyla Bronz Çağı kültürünün ve sömürgeciliğin yükselişinden önceki geçmiş bir altın çağı tasvir eder.

Her iki görüş de benzer bir teorik paradigmayı paylaşır ve insan ilişkilerini yalnızca "insanların doğal bir durumu tarafından belirlenmiş" olarak görür. Robarchek ile birlikte Societies at Peace kitabına katkıda bulunanlar, biyolojik determinizmi reddederek "evrenselci tanımlardan" kaçınan bir yaklaşımı vurgulamış ve insan davranışının asla kültürel olarak tarafsız olmadığını, her zaman ortak bir anlam kümesine gömülü olduğunu ileri sürmüşlerdir. Hatta "sosyalleşmenin" insan türünün içsel bir kapasitesi olduğunu güçlü bir şekilde savunmuşlar ve tüm makaleler Rousseaucu geleneğe yönelmiştir. Ancak kültüre yönelik biyolojik ve determinist yaklaşımlara karşı çıkmak, bizi biyolojiyi tamamen göz ardı eden tek taraflı bir kültürel determinizmi benimsemeye götürmemelidir.

Siyaset Nedir?

Antropologların geçmişte siyaset bilimine yaptıkları katkılar özellikle iki önemli alana odaklanmıştır. Bunlardan biri, merkezi hükümetleri olmayan toplumların siyasetini betimler; Malinowski'nin Trobriand Adaları ve Evans-Pritchard'ın Nuer halkı üzerine çalışmaları klasikleşmiştir. Diğeri ise mikropolitikayı, özellikle siyasi liderliği, köy siyasetini ve siyaset ile sembolizm arasındaki ilişkiyi analiz eder.

HÜKÜMETİ OLMAYAN İNSANLAR

Düzen ve güç, toplumsal yaşamın ayrılmaz bir parçasıdır. Bir insan toplumu, tanımı gereği hem düzene hem de yapıya sahiptir ve düzenli ve nispeten sabit davranış biçimleriyle işler. Toplumu olmayan insanlar insan değildir, çünkü Marx'ın uzun zaman önce vurguladığı gibi, toplum insani durumun ayrılmaz bir parçasıdır . Güç de öyle.

Güç bir ilişkidir ve başkalarına istediğinizi yaptırma yeteneğini içerir.

Güç, etki anlamına gelebilir: başkalarını maddi ödüller, mantıksal argümanlar veya statü sahibi olmanın prestijiyle ikna etmek.

Ya da zorlama anlamına gelebilir: örtük veya açık bir zarar tehdidi.

Ancak güç, her toplumsal grubun özünde vardır. Dolayısıyla anarşistler için soru, düzen veya yapı olup olmaması değil, nasıl bir toplumsal düzen olması gerektiği ve temellerinin ne olması gerektiğidir. Benzer şekilde, anarşistler de iktidarı ortadan kaldırmak isteyen ütopyacılar değildir, çünkü iktidarın insanlık durumunun özünde olduğunu kabul ederler.

Bakunin'in dediği gibi: "Bütün insanlar, yaşamın temel yasasından kaynaklanan, her bireyin varlığını güvence altına almak veya haklarını savunmak için aralıksız bir mücadele sürdürmeye zorlandığı güce karşı doğal bir içgüdüye sahiptir."

Anarşistlerin arzuladığı şey iktidarın ortadan kaldırılması değil, dağıtılması, dengelenmesi, böylece ideal ve adil bir şekilde dağıtılmasıdır . Andrew Heywood'un öne sürdüğü gibi, anarşistlerin sınırsız özgürlüğü savunduğu düşüncesi, anarşizmin ciddi bir yanlış anlaşılmasıdır.

Anarşizm, hoşgörü anlamına gelmez; aksine, zorlayıcı gücün reddidir.

Weber'in uzun zaman önce analiz ettiği gibi, otorite, bir topluluğun üyeleri tarafından meşru kabul edilen güçtür. Ancak Barclay'in vurguladığı gibi, bu meşruiyet, iktidarın koşulsuz kabulünden ziyade "zımnî rıza" şeklinde olabilir ve Morton Fried'den alıntı yaparak, meşruiyetin ideolojinin iktidar yapılarını sürdürme biçimi olduğunu belirtir.

Meşruiyetin işlevi, "toplumun bir kesimi tarafından kullanılan yoğun toplumsal gücün varlığını açıklamak ve haklı çıkarmak ve belirli toplumsal ilkelere, yani toplumsal gücün akışını dağıtmanın ve yönlendirmenin belirli yollarına benzer bir destek sunmaktır" .

Dolayısıyla, tüm insan toplumlarının siyasi sistemleri vardır, ancak hepsinde hükümet yoktur; çünkü hükümet, siyasi örgütlenmenin yalnızca bir biçimidir.

Klasik eseri Afrika Siyasi Sistemleri adlı eserinin önsözünde A.R. Radcliffe Brown, siyasi örgütlenmeyi "belirli bir bölgesel çerçeve içinde, fiziksel güç kullanımı veya kullanma olasılığı yoluyla zorlayıcı otoritenin örgütlü bir şekilde uygulanmasıyla toplumsal düzenin sürdürülmesi veya kurulması" olarak tanımlar. Bir toplumun siyasi örgütlenmesinin "toplam örgütlenmenin fiziksel güç kullanımının kontrolü ve düzenlenmesiyle ilgilenen yönü" olduğunu öne sürer.

Weber'in toprak ve zorlayıcı güç arasındaki ikili geriliminden açıkça alınan böyle bir tanım, öncelikle yönetime atıfta bulunur ve bu nedenle siyaset tanımı olarak fazlasıyla kısıtlayıcıdır. Weber, gücü "bir toplumsal ilişki içinde, her türlü direnişe rağmen, kişinin iradesini dayatma olasılığı" olarak tanımlamış ve bir grubu "varlığı ve tüzüklerinin geçerliliği, belirli bir coğrafi alan içinde, fiziksel güç tehdidi ve uygulamasıyla sürekli olarak garanti altına alındığında ve bu ölçüde" siyasi olarak tanımlamıştır.

Fortes ve Evans-Pritchard, Afrika Siyasi Sistemleri'ne girişlerinde , siyasetin bu tür tanımlarını çok kısıtlayıcı bulmuş ve Nuer ve Tallensi halkları gibi merkezi otoriteden yoksun toplumları inceleyen etnografların, kendileri gibi, "açık bir hükümet biçiminin yokluğunda, bir halkın siyasi yapısını oluşturmaya neyin yardımcı olabileceğini" düşünmeye zorlandıklarını gözlemlemişlerdir.

Çalışmalarında, iki ana siyasi sistem kategorisi arasında basit bir ayırım yapılmıştır: merkezi otorite sistemlerine sahip olan, yani bir hükümete veya devlete sahip olan toplumlar ve merkezi otoriteden yoksun olan avcı-toplayıcı toplumlar ve yukarıda bahsedilen Tallensi ve Nuer gibi toplumlar.

Fortes ve Evans-Pritchard, halkların kültürleri ile toplumsal örgütlenmeleri arasında içsel bir bağ olduğunu kabul ederken, toplumsal yaşamın bu iki bileşeninin karıştırılmaması veya birbirine karıştırılmaması gerektiğini vurgular. Kültür ve siyasal sistem türünün birbirinden bağımsız olarak değiştiğini ve geçim biçimleri ile toplumların siyasal yapısı arasında basit bir ilişki olmadığını vurgularlar. Ancak, genel anlamda geçim biçimlerinin bir halkın baskın değerlerini belirlediğini ve siyasal sistemleri de dahil olmak üzere toplumsal örgütlenmelerini güçlü bir şekilde etkilediğini kabul ederler.

HÜKÜMETİ OLMAYAN İNSANLAR

Kültürel ve ekonomik kalkınmadaki geniş farklılıkların, Nuer, Tallensi ve Logoli halklarının karakteristik özelliği olan "bölümsel siyasal sistem" olarak tanımladıkları durumla bağdaşmayabileceğini öne sürerler. İkinci sistemde, idari bir örgütlenme veya yönetim yoktur ve bölgesel birliğin anahtarı devlet değil, yerel topluluktur. Yerel topluluğa üyeliğin genellikle gerçek veya hayali akrabalık bağları aracılığıyla edinildiğini öne sürerler ve şöyle yazarlar: "Soy ilkesi siyasi ittifakın yerini alır ve toprak parçalarının karşılıklı ilişkileri doğrudan soy parçalarının karşılıklı ilişkileriyle koordine edilir" .

Dolayısıyla bu toplumların siyasal yapısı, "mekansal olarak yan yana bulunan ve yapısal olarak eşdeğer olan, yerel olarak ve soy yoluyla tanımlanmış, idari terimlerle değil, bir denge"den oluşur... bu, yerel bağlılıklara ve "soy ve ritüel bağların" çeşitliliğine karşı çıkan bir dengedir.

Middleton ve Tait'in önemli çalışması Tribes Without Rulers, siyasi otoritenin tek bir soy hattıyla birbirine bağlı yerel gruplar etrafında toplandığı altı Afrika toplumunun siyasal yapısını özetlemeye adanmıştır. Bu nedenle, bu toplumlar -Tiv, Mandari, Dinka, Bwamba, Kankomba ve Lugbara- "bölümsel soy sistemi"ne dayanan merkezi olmayan bir siyasi yapıdan faydalananı olarak görülmektedir. Yazarlar, diğer Afrika topluluklarında otoritenin yerel köy şefleri, asgari yaş sistemi, köy konseyleri veya dernekleri ya da ritüel kardeşlikler gibi diğer kurumlarda bulunabileceğini ve bunların genellikle soy yapılarıyla birlikte bulunduğunu kabul etmektedirler. Ayrıca, bu altı toplumun şeflerin varlığı ve soy gruplarının dağılmış olup olmadığı açısından çeşitliliğini de kabul etmektedirler. Ancak, tüm bu toplumlarda "bölümsel ilkenin" etkin olduğunu, yani bölgesel gruplar arasındaki siyasi ilişkilerin, ister soy yoluyla ister klan sistemiyle olsun, soy temelinde kavrandığını öne sürmektedirler.

Bu analiz modeli ve özellikle de "soy teorisi" hakkında birçok eleştirel tartışma yapılmıştır. Yerel gruplar (bölge), soy gruplarına üyelik (aile) ve siyasi bağlılık arasındaki varsayılan ve basit ilişki, özellikle Nuerler söz konusu olduğunda eleştirel bir şekilde sorgulanmıştır.

"Soy örgütlenmesi" kavramı, yani dış evlilikli soy gruplarına dayanan bir siyasi yapı, bir bilim insanı tarafından gerçek olmaktan çok "efsanevi" olarak tanımlanmıştır.

HÜKÜMETİ OLMAYAN İNSANLAR

Siyasi hiyerarşi ve zorlayıcı güç arasındaki basit denklem, Pierre Clastres tarafından Devlete Karşı Toplum adlı klasik çalışmasında da sorgulanmıştır. Barclay gibi Clastres da 18. yüzyılın sonlarına dayanan uzun bir anarşist geleneğe aittir. Çalışma, "hizmetçi olarak lider ve Amerika yerlileri arasında gücün insancıl kullanımları" üzerine odaklanmaktadır. Kitaba uygun bir şekilde Devlete Karşı Toplum adı verilmiştir , çünkü Tom Paine ve daha önceki anarşistler gibi Clastres de toplum ile devlet arasında açık ve net bir ayırım yapar ve ister avcı-toplayıcı isterse erken Neolitik olsun, anarşik toplumların özünün, iktidarın toplumsal yaşamdan koparılmasını önlemenin etkili yollarını kurumsallaştırmak olduğunu öne sürer.

Batı entelektüel geleneğinde, Nietzsche ve Weber'in yazılarında ve antropologların yazılarında açıkça görülen klasik siyasi iktidar tanımı, temelde kontrol ve tahakküme vurgu yapar. İktidar her zaman "sonuçta bir zorlama ilişkisine dönüşen bir ilişki içinde kendini gösterir... iktidarın varoluşunun gerçeği şiddetten ibarettir"

Clastres, böyle bir bakış açısının etnosantrik olduğunu ve devlet veya başka bir merkezileştirici yapı olmayan toplumlarla karşılaştıklarında etnologları hemen şaşırttığını savunur. Bu tür toplumlar bir şeyden yoksun, eksik, bir devletten yoksun olarak düşünülür. Zorlama veya şiddetin olmadığı toplumsal bağlamlarda, siyasi iktidardan bahsetmek mümkün müdür? Böylece, akademisyenler Trobriand Adası nüfusundaki veya Sudan'daki Nil gibi toplumlardaki gücü "embriyonik", "yeni doğan" veya "az gelişmiş" olarak tanımlamaya yöneldiler. Tarih, Batı kültürünün "er ya da geç güçsüz toplumların ne hale geleceğini" gösteren bir imge olarak görüldüğü tek yönlü bir sokak olarak görülüyor. Ancak Clastres, güçsüz bir insan toplumu olmadığını savunuyor. Karşımızda güç sahibi toplumlar ve güçsüz toplumlar (devletsiz toplumlar) arasında bir ayırım yok -çünkü "siyasi güç evrenseldir , toplumsal olana içkindir" fakat daha ziyade gücün kendini iki biçimde gösterdiği bir durum var: zorlayıcı ve zorlayıcı olmayan. Dolayısıyla, siyasi güç toplumsal yaşamın doğasında vardır; zorlayıcı güç yalnızca belirli bir güç türüdür.

Clastres, Güney Amerika'daki ilk Avrupalı kaşiflerin, Tupinambá Kızılderililerinin -"tanrısız, kanunsuz ve kralsız bir halk"- siyasi yaşamını anlatırken ne kadar şaşkın ve afallamış olduklarını, ancak Aztekler ve İnkaların hiyerarşik devletleri ve hiyerarşik ve baskıcı siyasi sistemleri arasında kendilerini evlerinde hissettiklerini belirtir.

HÜKÜMETİ OLMAYAN İNSANLAR

Dolayısıyla Clastres'a göre, zorlama veya şiddet olarak siyasi güç, tarihsel toplumların ayırt edici özelliğidir ve toplumsal değişimin temel itici gücünü oluşturan da siyasi alanın kendisidir.

Kızılderili kabile şefliği felsefesini inceleyen Clastres, şeflerin gerçek bir otoriteye sahip olmadığını ve İnkalar hariç Güney Amerika'daki çoğu Kızılderili topluluğunun "demokrasi anlayışı ve eşitlik anlayışı" ile ayırt edildiğini savunur. Etnografik literatürü inceleyen Clastres, Güney Amerika'daki tüm orman kabilelerinde şefi dört özelliğin ayırt ettiğini öne sürer. İlk olarak, şef, zorlayıcı bir güce sahip olmasa da, grup içinde barış ve uyumu sağlamaktan sorumlu bir barış elçisiydi. İşlevi, barışı sağlamaktı ve yalnızca istisnai durumlarda, topluluk dış bir tehdit ile karşı karşıya kaldığında, zorlayıcı güç modeli benimsenirdi. İkinci olarak, şefin sahip olduğu şeyler konusunda cömert olması gerekirdi; Clastres'ın Francis Huxley'nin Urubú halkı üzerine yaptığı çalışmadan aktardığı gibi, bir şef her zaman en az eşyaya sahip olması ve en kötü süsleri takmasıyla tanınabilir.

Üçüncü olarak, Clastres, hitabet yeteneğinin hem siyasi gücün bir koşulu hem de bir aracı olduğunu öne sürer; Bu tür bir hitabet, toplum içinde dürüstlük, barış ve uyumun temel ihtiyacına odaklanır. Dördüncüsü, çoğu Güney Amerika toplumunda çok eşli evlilik, her şeyden önce güçle yakından ilişkilidir ve şefin ayrıcalıklara sahip olması normaldir; ancak başarılı avcılar da çok eşli evlilikler yapabilir. Dolayısıyla, çok eşlilik hem Guayaki hem de Sirionó göçebe toplumlarında, grup üyelerinin nadiren otuz kişiyi aştığı avcı-toplayıcı toplumlarda ve ayrıca köyleri genellikle birkaç yüz kişiden oluşan Guaraní ve Tupinambá gibi yerleşik tarım toplumlarında görülür. Çok eşlilik, demografiyle bağlantılı bir kurum değil, daha ziyade siyasi iktidar kurumuyla bağlantılıdır.

Tüm bu özellikler, özellikle de değişimin temel yapısını oluşturan unsurların temel ifadeleridir. Clastres, zorlayıcı gücün bu karşılıklılığın reddi olduğunu öne sürer. Murdock'un kabile topluluklarının atavizminin ve saldırganlığının aşırı abartıldığı görüşünü kabul eden Clastres, çok topluluklu yapıların kurulmasında evlilik ittifaklarının, özellikle de haçlı seferlerinin (kuzen evlilikleri) önemini vurgular. Bunlardan "polidemik yapılar" olarak bahseder. Ayrıca, Guayaki toplayıcıları arasında, ekonomik faaliyetleri iki ayrı ama tamamlayıcı alana ait olan erkekler ve kadınlar arasında temel bir karşıtlık olduğunu vurgular: erkekler avlanırken kadınlar toplayıcıdır.

HÜKÜMETİ OLMAYAN İNSANLAR

Dolayısıyla, her ikisi de belirli karşılıklı yasakları çağrıştıran yay (avlanma için) ve sepet (taşıma için) arasındaki kültürel karşıtlığa odaklanan iki varoluş biçiminin ortaya çıktığı görülür. Guayaki avcıları için, kendi avlarından elde ettikleri eti yemelerini kesinlikle yasaklayan temel bir tabu vardır. Clastres, bu tabunun Guayaki toplumunun temelini oluşturan temel gıda alışverişi eylemi olduğunu öne sürer.

Clastres, geçimlik bir ekonominin açlığa karşı tükenmez bir mücadele anlamına gelmediğini, daha ziyade bol miktarda ve çeşitlilikte yiyecek anlamına geldiğini ve Kalahari'deki avcı-toplayıcı toplumlarda olduğu gibi, her gün yalnızca üç veya dört saatlerini temel geçim işlerine -iş gibi- harcadıklarını vurgular. Bu topluluklar özünde eşitlikçiydi ve insanlar kendi yaşamları ve iş faaliyetleri üzerinde yüksek derecede kontrole sahipti. Arkaik ve tarihsel toplumlar arasındaki belirleyici farkın Neolitik devrim ve tarımın ortaya çıkışı değil, daha ziyade bir "siyasi devrim"in rüzgarları, yani devletin ortaya çıkışı olduğunu savunur.

Tarımın yoğunlaşması, bir topluluğa dışsal şiddet uygulanması anlamına gelir. Clastres, böyle bir devlet aygıtının kabile şefliğinin kurumsallaşmasından kaynaklanmadığını, çünkü arkaik toplumlarda şefin "hiçbir otoritesi, zorlama gücü, emir verme aracı" olmadığını savunur. Dolayısıyla kabile liderliği, otorite işlevlerini gerektirmez. Peki siyasi güç nereden geliyor? Clastres, geçici olarak, Devletin kökeninin dini peygamberlerden kaynaklanabileceğini öne sürüyor ve tarihsel toplumun tarihi sınıf mücadelesinin tarihi olabilirken, tarihi olmayan halklar için "Devlete karşı mücadelelerinin tarihi" olduğunu belirterek sonuca varıyor.

Clastres'in analizinin, daha sonra John Gledhill tarafından da teyit edilen temel noktası, siyasi iktidarı şiddet ve zorlamayla özdeşleştirme eğiliminde olan Batı siyasi teorisine bir eleştiri getirmesidir.

Ayrıca antropolojiden türetilen önemli bir dersi de vurgular: toplumların, yönetenler ve yönetilenler, ezenler ve ezilenler arasında herhangi bir ayırım olmaksızın kendilerini örgütlemeleri mümkündür. Ayrıca tarihe tipolojiler açısından değil, belirli bölgelerde devletleri devletsiz nüfuslarla bir arada var olmuş toplumların kendi özerkliklerini korumaya ve devletin doğasında var olan merkezi müdahalelere ve sömürüye direnmeye çalıştıkları tarihsel bir süreç olarak bakmayı önerir .

Anarşistlerin, Deleuze'den çok önce, örgütlenme ile yukarıdan dayatılan düzen arasında her zaman bir ayırım yapmış olduklarından da bahsetmek gerekir.

GELECEK

Yazıları



HÜKÜMETİ OLMAYAN İNSANLAR - 2

BRIAN MORRIS

Hükümeteşiz Toplumlar

Antropolojideki önemli bir gelenek, kapitalist olmayan toplumların siyasi sistemlerinin, esasen taksonomik ve betimleyici tipolojiler açısından yorumlanması olmuştur.

Service ve Fried ile ilişkilendirilen daha önceki neo-evrimci siyaset yaklaşımını izleyen Lewellen, siyasi bütünleşme biçimlerine göre dört tür siyasi sistem önermiştir.

Bant tipi siyasi örgütlenme, Kalahari'deki !Kung, Kuzey Kanada'daki İnuitler ve Zaire'deki Mbuti gibi avcı-toplayıcı toplumların yanı sıra tüm tarih öncesi toplayıcıların karakteristiğidir.

Kabileler : Lewellen, "kabile" kavramının sorunlu doğasına değinmesine rağmen, bu terimin kullanımını hem mantıksal hem de ampirik nedenlerle savunur. Evrimsel açıdan, avcı-toplayıcı toplumlarla ilişkilendirilen grup düzeyindeki siyasi yapılar ile merkezi siyasi sistemler arasında bir yerde bulunan bir siyasi terim olmalıdır.

Kültürlerarası sistemler de, yaş gruplarının, kabileler arası kardeşliklerin ve ritüel birlikteliklerin varlığı açısından büyük farklılıklar gösterse de, kabile toplumlarıyla bazı ortak özellikler gösterir. Lewellen, siyaseti Kpelle, Yanomami ve Nuer olmak üzere üç kabile bağlamında ele alır ve İrokuaları da bu tür bir siyasi sisteme örnek olarak görür.

Kabile toprakları, bir tür merkezi sisteme ve daha verimli bir üretkenliğe olanak tanıyan daha yüksek bir nüfus yoğunluğuna sahip olmaları nedeniyle kabile düzeyinin ötesine geçer . Gerçek bir sınıf ayrımı olmaksızın, rütbelere dayalı bir siyasi sistem olmalıdır. Lewellen, Kwakiutl ve sömürge öncesi Hawaii toplumunu kabile topraklarının tipik örnekleri olarak tanımlar.

Son olarak, zorlayıcı güç yoluyla kaynaklara farklılaştırılmış erişimi sürdürmek için uzmanlaşmış kurumlar ve merkezi bir otorite içeren devlet tipi siyasi entegrasyon vardır .

Devletin temel özelliği kalıcılığıdır. Lewellen, sömürge öncesi İnka ve Zulu devletlerinin betimleyici bir özetini sunmaktadır.

Üç Siyasi Bağlam

Burada üç bağlamı inceleyeceğiz: toplayıcılar, köylerde yaşayan küçük ölçekli bahçıvanlar ve kabile toprakları.

Marvin Harris, literatürün önemli bir incelemesinde, biyolojik temelli cinsiyet farklılıklarının insan toplumlarındaki cinsiyet hiyerarşisini anlamadaki önemini vurgular. Boy, kas yapısı ve üreme fizyolojisi açısından erkekler ve kadınlar arasındaki temel farklılıkların, cinsiyeti anlamaya çalışmak için bir "başlangıç noktası" sağladığını öne sürer. Ancak kültürel determinizm, biyolojiyi göz ardı etmemizi tavsiye etmez; "anatomi kaçınılmazdır" gibi basit bir biyolojik determinizmin ima ettiği biyolojik farklılığa vurgu da bunu yapmaz.

Harris, bu tür biyolojik farklılıkların, hem modern avcı-toplayıcı toplumların hem de tarih öncesi toplayıcı toplumların en yaygın özelliklerinden biri olan cinsiyete dayalı iş bölümüyle açıkça ilişkili olduğunu öne sürüyor. Kadınların bıçak, yay ve oklarla yaban domuzu ve geyik avladığı Luzon'daki Agta toplumu gibi birkaç istisna dışında avcı-toplayıcı toplumlarda büyük av hayvanlarını öncelikle erkekler sağlıyordu. Erkekler, yay ve ok, mızrak, zıpkın, bumerang ve sopa gibi av silahları üretmekte uzmanlaştılar; bu silahlar, diğer insanları yaralamak veya öldürmek için kullanılabiliyordu. Ancak erkeklerin avcılık ve silah kontrolüyle ilişkilendirilmesi, mutlaka bir cinsiyet hiyerarşisi anlamına gelmiyordu. Birçok toplayıcı arasında, cinsiyete dayalı iş bölümünün tamamlayıcı olduğunu ve Clastres'in öne sürdüğü gibi cinsiyet ilişkilerinin özünde eşitlikçi olduğunu gösteren birçok kanıt var. Ayrıca, erken insan topluluklarında, tüm topluluk üyeleri tarafından grup halinde yiyecek arama ve avlanma muhtemelen yaygındı .

Harris, Eleanor Leacock'un Labrador'daki Montagnais-Naskapi avcı-toplayıcı toplulukları üzerine yaptığı çalışmaları, Colin Turnbull'un Zaire'deki Mbutiler üzerine yaptığı çalışmaları ve Marjorie Shostak'ın Kung kadını Nisa'nın biyografisini, avcı-toplayıcı toplumlardaki kadınların yüksek derecede özerkliğe sahip olduğunu ve cinsiyetler arasında eşitlikçi ilişkilerin norm olduğunu gösterdiği için örnek gösterir. Ancak Harris, avcı-toplayıcı toplumlardaki cinsiyet rollerinin tamamen tamamlayıcı veya eşitlikçi olmadığını, çünkü erkeklerin şifacı rolleri ve kamusal karar alma süreçlerindeki rolleri sayesinde neredeyse tüm avcı-toplayıcı ortamlarda kadınlara göre "önemli bir avantaja" sahip olma eğiliminde olduklarını savunur .

HÜKÜMETİ OLMAYAN İNSANLAR

Harris, Kalahari'deki !Kung toplumunda örgütlü bir şiddet olmamasına rağmen, bunların Elizabeth Marshall Thomas'ın 1958 tarihli The Harmless People adlı kitabında anlattığı gibi "barışçıl modeller" olmadığını savunuyor. Sık sık anlaşmazlıklar çıkıyordu ve cinayetler de bilinmiyor değildi.

Anlamlı bir şekilde, Richard Lee, beş yıllık bir süre zarfında otuz dört kişilerarası çatışma vakasında (bunların yarısı karı koca arasındaki aile içi anlaşmazlıklardı) çoğu durumda saldırıyı başlatanın erkek olduğunu ve yirmi beş cinayet vakasında kurbanların ağırlıklı olarak erkek olduğunu, katillerin hepsinin de erkek olduğunu buldu. Karşılaştırmalı bir çalışmaya atıfta bulunan Harris, avcı-toplayıcı toplumlar arasında çatışmaların söz konusu olduğu durumlarda, erkek egemenliğine artan bir vurgu ile bir korelasyon olduğunu öne sürüyor; dolayısıyla savaşçı etiği ve erkeksi saldırganlığa yönelik kültürel vurgu da artıyor.

Savaş, iki silahlı savaşçı ekibinin yer aldığı organize bir çatışmadır; ancak !Kung'da bu savaş kavramı mevcut değildi ve hatta saldırılar neredeyse hiç yoktu. Bu, toplumsal cinsiyet eşitliğinin norm olduğu bir durumla tutarlıdır. Dahası, Harris'in de belirttiği gibi, birçok grup tipi toplum , farklı derecelerde gruplar arası savaşlara girer ve bu nedenle gelişmiş bir toplumsal cinsiyet hiyerarşisine sahiptir. Ayrıca, Avustralya Aborjinlerinden etnografik kanıtlara da atıfta bulunur, ancak bu toplumlarda kadınların önemli ölçüde bağımsızlığa sahip olduğunu da vurgular.

Paylaşım felsefesinin, tamamlayıcı cinsiyet ritüellerinin ve toplayıcı toplumlar arasındaki genel cinsiyet eşitliği düzeyinin yanı sıra, fikir birliğine de güçlü bir vurgu vardır. George Silberbauer bunu G/Wi Bushman toplumu hakkındaki makalesinde açıkça ortaya koymaktadır.

Silberbauer, 1958-1966 yılları arasında, hâlâ büyük ölçüde özerk bir avcı-toplayıcı toplum olan Botswana'nın orta Kalahari bölgesindeki G/Wi Buşmanlarını inceledi. O zamandan beri, Tsvana ve Kgalagadi çobanlarının bölgeye yaptığı akınlar arttı.

G/Wi'nin sosyal ve politik topluluğu , belirli bir bölgede yaşayan ve kaynaklarının kullanımını kontrol eden bir grup insan olarak kavramsallaştırılan gruptur . Grup üyeliği öncelikle akrabalık ve evlilikten kaynaklanır , ancak üyelik açık ve dışlayıcı değildir, bu nedenle G/Wi üyesi olmayanlar da grubun bir parçası olabilir.

BRIAN MORRIS

HÜKÜMETİ OLMAYAN İNSANLAR

Grup içinde hareket ve akış vardır ve grubu oluşturan farklı hane reisleri arasında sürekli bir ayrışma ve bütünleşme örüntüsü vardır. Bu, yerel grubun doğal kaynakları başarıyla kullanmasını sağlar. Silberbauer, bunu başarmak için siyasi süreçlerin "her hanenin özerkliğini zayıflatacak olan iç yerel bağımlılığı zayıflatmadan bütünleştirici" olması gerektiğini öne sürer; çünkü köyün hayatta kalması özerkliğine bağlıdır. Evrenselci özelliklere sahip olan akrabalık, grup içindeki ilişkileri düzenlemede önemlidir.

Grubu etkileyen kararlar, diğer her şey gibi, tüm yetişkin üyelerin katıldığı tartışmalar aracılığıyla alınır. Bu tür tartışmalar genellikle gayri resmidir ve nadiren kamusal tartışmalar şeklini alır. Anlaşmazlıklar ve tartışmalar kamusal alanda ele alınır, ancak karşıt görüşlere sahip bireyler arasında doğrudan çatışma görgü kurallarına aykırı olarak görüldüğü için dolaylı olarak yapılır. Yaz ve sonbahar aylarında ortak kamplar kurulur, ancak bunlar istikrarsız gruplardır ve yapıları her zaman bazılarının veya diğerlerinin arkadaşlığını tercih etmelerine dayanır. Bu gruplar -veya Silberbauer'in deyiimiyle "çeteler", çetenin geçici bir bölünmesini oluşturur .

Grup liderliği, birinin çözüm gerektiren bir sorunu tanımlaması veya iletmesiyle başlayan karar alma sürecinin tüm aşamalarında belirgindir. Liderlik, birinin önerisinin veya görüşünün kamuoyu desteğini çekme derecesine bağlıdır ve bağlama veya ilgili deneyime bağlı olarak değişir. Kamu kararları, aile içi anlaşmazlıklardan bir sonraki kamp alanının konumuna kadar geniş bir alanı kapsar. Kararlar öncelikle fikir birliğine varılarak alınır; bu hiçbir şekilde fikir veya kararlarda oybirliği anlamına gelmez. Aksine, bir öneriye karşı önemli bir muhalefetin olmadığı bir durumu ifade eder. Tüm grup üyeleri karara katılma fırsatına sahiptir. Fikir birliği bir rıza unsuru içerdiğinden, zorlama kavramını ortadan kaldırır ve grubun sosyal bir birim olarak genel açıklığı, zorlayıcı grupların ortaya çıkmasını engeller.

Dolayısıyla Silberbauer, çete siyaseti tarzının zorlayıcı olmaktan çok kolaylaştırıcı, liderliğin ise otoriter olmaktan çok otoriter olduğu, yani bireylerin üstlenmek isteyebilecekleri faaliyetlerde başkalarının iş birliğini sağlamaya çalıştığı sonucuna varır. Mutabakat siyaseti ile demokrasi arasında ayrım yapar; demokrasi, meşru otorite konumlarına eşit erişimi içerir ve özünde karar alma ve uygulama için örgütsel bir çerçevedir.

Silberbauer, yukarıda alıntılanan Weber ve Radcliffe-Brown tarafından önerilen, zorlayıcı güç veya fiziksel güç açısından siyasi eylemin genel tanımının çok dar ve seçici olduğunu ve mutabakat siyaseti bağlamında uygunsuz olduğunu öne sürer. Bunun bizi "bir güç odağı olmadığı için topluluğun hiçbir otoritesi olmadığı paradoksa" götürdüğünü öne sürer. Bu elbette saçmadır, ancak bir karara otorite veren şey mutabakat gerçeğidir.

Harris'in ele aldığı ikinci bağlam, geçimin kısmen ilkel tarım biçimlerinden sağlandığı ve silahlı baskınların neredeyse yaygın olduğu köy tabanlı toplumlardır. İki klasik bağlam, Chagnon ve Lizot tarafından yapılan önemli çalışmaların konusu olan Venezuela'daki Yanomami toplumu ve Yeni Gine yaylalarındaki köy topluluklarıdır. Chagnon'un "vahşi bir halk" olarak tanımladığı Yanomami halkı, genç erkekleri savaşçı, cesur, acımasız ve kinci olmaları için eğitir. Genç erkekler, hayvanlarla pratik yaparak saldırganlıklarını ve acımasızlıklarını geliştirirler. Şafak vakti, rakip köylere silahlı baskınlar yapılır ve kadınlar esir alınır. Başarılı erkekler çok eşlidir ve kadınlara karşı yaygın bir sağlıksız muamele vardır, onları döver ve taciz ederler. Bazı Yanomami köylerinde ölümlerin yaklaşık üçte biri silahlı çatışmanın sonucudur ve genel cinayet oranı yüksektir; !Kung'unkinden beş kat daha fazladır.

Kadınlara yönelik istismar ve kötü muamele, Harris'e göre "dünyanın en ateşli şovenist erkekleri" olan birçok Yeni Gine topluluğunda da aynı derecede belirgindir. Bu toplumların temel kurumu, erkekleri amansız savaşçılar olmaya ve kadınlara boyun eğdirmeye eğiten bir erkek kabul kültürü olan nama'dır . Gilbert Herdt'in tanımladığı gibi, Sambia'da cinsiyetler arasında katı bir ayırım vardır; erkekler dövüşür ve avlanırken, kadınlar domuzlara bakar veya Herdt'in "rutin" bahçecilik olarak tanımladığı şeylerle uğraşır. Erkekler erkek ve kız çocuklarıyla her türlü temastan kaçınır ve kadınlarla yakınlaşmaktan korkar; ana faaliyetleri gizli erkek kulüpleri etrafında döner. Ayrıntılı kabul törenleri yoluyla, erkekler Herdt'in "klan temelli bir savaşçı kardeşliği" olarak adlandırdığı ve yerel bir köy merkezli bir topluluğun üyesi olurlar. Fellatio ritüeli aracılığıyla erkeklerden oğlanlara meni aktarılır ve heteroseksüel ilişkiler yoluyla meni kaybından korkulur; çünkü kadınlarla temas kirletici kabul edilir. Dolayısıyla cinsel düşmanlık, Sambia topluluk ilişkilerinin bir özelliğidir ve onlar için psikolojik bir gerçeklik oluşturur.

GELECEK

Yazıları



DOKUMA

JOHN ZERZAN

Dokuma, ince ve esnek liflerin bir kumaş oluşturmak üzere iç içe geçirilmesi işlemidir. Dünyanın dört bir yanındaki insanlar, barınak, balık ağı, kış, paspas, yastık, taşıma çantası, su matarası vb. ve ayrıca giysi yapmak için yerel bitkileri, hayvan tüylerini ve diğer malzemeleri kullanırlardı. Günümüzde ise dünyayı kirleten ve canlı türlerini tehlikeye atan makine yapımı sentetikler bulunmaktadır.

En karmaşık ve hassas olanlar da dahil olmak üzere her türlü dokuma, minimum mekanik yardımla yapılabilir. Tezgahlar nispeten yakın zamanda ortaya çıkmıştır. Belki de diğer tüm yaratıcı biçimlerden daha fazla, neyin ve nasıl dokunduğu, toplumsal bağlamıyla yakından ilişkilidir. Geleneksel olarak, kumaş üretiminin zamandan "kazanmak" veya saate bağlı işbölümünün gelişmesiyle hiçbir ilgisi yoktur. İş, sanat ve oyun birbirinden ayrı değildir, ayrı boyutlar olarak var olmazlar. Dokumacılık uzmanlar tarafından yapılmamıştır; herkes yapabilir, hem kadınlar hem de erkekler.

Platon ve Aristoteles, el sanatlarını daha düşük bir bilgi düzeyine işaret eden bir şey olarak küçümsediler. Bu tür bir "his", gerçek bilgiye ulaşamaz; bu da söz konusu filozofların duyusal ve doğrudan deneyimi genel olarak reddetmeleriyle uyumluydu. Katherine Sullivan Kruger'ın Weaving Words adlı kitabı , kendi tarzında, onların önyargılarını yineliyor. Kruger, yazılı metnin kökenini tekstilde bulur ve sembolik olana gerçek olandan daha fazla öncelik verir. Ancak "tekstil" kelimesi "metin" ile değil, "doku" ile ilişkilidir: Latince örmek anlamına gelen tekere ve dokuma, kompozisyon anlamına gelen textura kelimelerinden gelir. Bunda, medeniyetin ilerlemesiyle birlikte becerinin genel olarak zayıflamasıyla kaybolan derin bir yakınlık vardır. İstenen bir sonuç için sembolik bir metni ele almak, dokunmuş olanın dokusunu değersizleştirmek anlamına gelir. Teknolojik ilerlemenin yolu, sembolik olanın zaferidir. Brejverman'ın da belirttiği gibi, bu, fikirlerin uygulamadan giderek daha fazla ayrılmasını da içerir.

İlk kumaşın ne zaman yapıldığı bilinmiyor; muhtemelen çok basit aletlerle veya belki de hiç alet kullanılmadan. Günümüzde Doğu Avrupa ve Rusya'da bulunan ilk iğnelerin tarihi MÖ 26.000'e kadar uzanıyor. Gözleri o kadar küçük ki yalnızca çok ince eğirilmiş ipliklerle kullanılabilen kemik iğneler de Avrupa'da bulundu ve 17.000 ila 12.000 yıl öncesine, Üst Paleolitik Çağ'ın Magdalenian dönemine tarihleniyor. Çek Cumhuriyeti'nde kil parçaları arasında keşfedilen bilinen en eski kumaş parçası veya belki de bir sepet 27.000 yaşında.

Botanikçiler, yalnızca Kuzey Amerika'daki en az bin tür de dahil olmak üzere, iki binden fazla bitki türünün lif ürettiğini tahmin ediyor. Yabani pamuktan toplanan liflerin kullanımı, evcilleştirilmiş pamuğun ortaya çıkışından çok daha eskilere dayanır.

Subtropikal bölgelerde yabani pamuk genellikle 5-6 metre boyunda, on yıllık kaliteli bir ürün veren bir ağaç olarak yetişir.

Arkeolojik kanıtlar, sepetlerin Kaliforniya'da dört bin yıl kadar eski bir dönemde kullanıldığını göstermektedir. Doğu Oregon'daki Yüksek Çöl'de, 13.000 yıldan daha eski, üç tür avcı-toplayıcı dokuma sandalet bulunmuştur.

Kaliforniya'nın yerli dokumacıları hakkında yazan Margaret Susan Mathewson, "sepet örme geleneğinin Yerli Amerikalılar tarafından eski yaşam tarzlarıyla en güçlü bağlardan biri olarak görüldüğünü" belirtmiştir. Geleneksel dokumacılar göre, "bitkiler sanki kökünden sökülüp götürülüyormuş gibi hissetmemelidir. Onlara toplumun diğer değerli üyeleri gibi davranılmalıdır."

Luddite'lere adanmış yakın tarihli bir poster, bildirilerinden öğeler ("Dilencilik yok. Faydası yok - savaşmalıyız") ve Charlotte Brontë'nin 1849 tarihli Shirley adlı romanından alıntılar içeriyordu . Romanda Brontë, Luddite'leri savunuyordu ("Sefalet nefret doğurur; bu acı çekenler, ekmeklerini çaldığına inandıkları makinelerden nefret ediyorlardı; bu makinelerin bulunduğu binalardan nefret ediyorlardı; bu binaların sahibi olan üreticilerden nefret ediyorlardı...").

Uzun zamandır 19. yüzyıl İngiliz el dokumacılarının hikâyesine ilgi duyuyordum. O yüzyılın ilk yirmi yılındaki Luddite ayaklanmasının kalbinde yer almışlardı. Mücadeleleri, modern Batı tarihinde özerkliği ve direnişi temsil ediyor. Muhtemelen İngiltere'deki en büyük tek meslek grubuydu: yüzyılın başında yaklaşık çeyrek milyon dokumacı vardı ve bu sayı 1930'lara kadar arttı.

Uzun süredir işe karşı rahat bir tutuma alışkın olan Manchesterlı dokumacılar, ekonomist Arthur Young'ın 1770'te gözlemlediği gibi "haftada asla altı gün çalışmazlardı; beş, hatta dört bile". Dž. FK Harrison'ın ifade ettiği gibi, "eski zanaatkarın bağımsızlık arzusunu" gösteriyorlardı. Bu düzensiz alışkanlıklar, itaatle daha rahat olan İngiliz toplumunun yöneticileri arasında kesinlikle küçümseniyordu. El dokumacılığı esasen bir aile meselesiydi; aile üretim biçimi, verimlilik ve fazlalıkla bağdaşmıyordu, hatta onlara karşıydı. Yaş veya cinsiyetle tanımlanmayan dokumacılık, en azından bir süreliğine, yalnızca zaman ve ruh hali uygun olduğunda, aile içinde ve her şeyden önce malların kalitesiyle yapılıyordu.

Sınıf çatışmaları, 1750 yılına kadar "giderek daha sık patlak verdi" ve ön planda dokumacılar vardı. Kırsal kesimde yiyecek kıtlığından kaynaklanan isyanlar neredeyse sürekliydi ve özellikle el tezgahında dokuma yapan dağınık ve asi insanlar üzerinde kontrol sağlamak çok zordu.

İşverenlerinden aldıkları ipliğin önemli ölçüde kötüye kullanılması, dokumacıların çok etkili bir şekilde kullandıkları bir diğer silahtı. Dağınık veya dağınık olmaları, genellikle dayanışmaya veya ortak eyleme zarar veren olumsuz bir ışık altında yorumlanıyordu. Ancak dokumacılar, haftalık teslimatları sırasında, ürünleri işverenlerinin atölyesine götürdükleri sırada ve yerel meyhanelerdeki toplantılardan bahsetmeye bile gerek yok, birbirleriyle iletişim halindeydiler.

Nüfusu fabrika disiplinine ve saate saygıya yönlendirmek, iş yerinde egemenliğin zaferinin reçetesiydi. Sanayileşme, evcilleştirmede çok ihtiyaç duyulan ilerlemeyi müjdeleyen çarpıcı bir tarihsel gelişmeyi temsil ediyordu.

Bunun başarılmasının zor olduğu kanıtlandı ve onlarca yıl süren bir mücadeleyi gerektirdi. Karl Marx tarafından sık sık alıntılanan fabrika tutkunu Endru Jur, ergenlik çağını geçmiş insanları mekanik tezgahlarda işçi olarak çalıştırmanın neredeyse imkansız olduğunu kabul etti. İlk fabrika dokumacıları, erkeklerden daha az inatçı oldukları düşünülen çocuklar ve kadınlardı. Çok geçmeden, Maşina'ya karşı mücadele de buna katıldı. Örneğin, 1792'de öfkeli el tezgahı dokumacıları, Cutright'in yeni mekanik tezgahlarını barındıran Manchester'daki Grimshaw fabrikasını yaktılar.

1800-1820 yılları arasında yaygınlaşan Luddite ayaklanmaları muazzam bir toplumsal desteğe sahipti. Merkezinde fabrika karşıtı dokumacıların yer aldığı hareket, muhtemelen 1811-1812'de zirveye ulaştı. Tokmaklar ve meşaleler bolca kullanıldı ve yetkililer, "Luddite'lerin neredeyse oybirliğiyle gösterdiği teveccühle" dikkatlerini dağıttı. Yüzyılın ikinci on yılı sona ererken, el dokumacılarının şansı da sona erdi; ardından derin bir önleyici tedbir geldi. 1826'da Lancashire'da tezgahlarda birkaç gün daha büyük çaplı yıkımlar yaşandı, ancak sanayileşme açıkça kazanıyordu.

1842'deki "Fiş Ayaklanmaları", buhar kazanlarının vanalarını kırarak onları kullanılamaz hale getiren vandal gruplar tarafından yönetildi. El tezgahı dokumacıları ellili yıllara ve sonrasına kadar varlığını sürdürdü. Ancak baskı artıyordu; yaşam standartlarındaki düşüş amansız ve dramatikti.

Marx ve Engels, el tezgahı dokumacılarının çöküşüne inanıyor ve proleterleşmeye karşı direnişin sona ermesini talep ediyorlardı.

Dokumacıların uzun süreli geri çekilişi, bu kadar çok insanın neden bu kadar uzun süre sefil bir yoksulluğu seçtiği sorusunu akla getiriyor. Bağımsız bir yaşam tarzına olan bağlılıkları açıkça çok köklüydü. Bu, zengin bir sosyal bağlantı kaynağıydı. İrlandalı meslektaşları gibi, erkekler de işlerini bitirdiğinde oturup dokumacılar için yün eğiriyor, son haberleri paylaşıyor, şarkı söylüyor ve hikâyeler anlatıyorlardı.

Özerkliği seçtiler ve ailelerini ve topluluklarını savunmaya çalıştılar. Mekanik dokuma tezgahı tarihçisi Richard Marsden, "Böylece, halefinden çok daha renkli bir tür endüstri sona erdi" diye yazmıştı.

Dokumacıların direnişi Luddite'lerle başlamadı. MS 265'te, Arraslı Galyalı dokumacılar işgalci Romalılara karşı greve gitti ve tekstil tedariklerini tehdit etti. Arraslı dokumacılar, özellikle 1578'de olmak üzere birçok kez greve gitti. Dokumacılar, Orta Çağ'ın, özellikle de Flanders'in en militan işçileri arasındaydı ve çoğu zaman yeni teknolojik gelişmelere direndiler.

1860'lar ve 1870'lerde, sömürge New England'da İngiliz tekstil ürünlerine karşı kendiliğinden başlayan bir boykot, yerli kumaşların dokunup giyilmesinin Londra egemenliğine karşı bir silah haline gelmesine yol açtı. Ev yapımı iplik aslında ince dokunmuş ve genellikle renkli bir kumaştı; kişiliksiz veya kaba bir kumaş türü değildi.

1930'larda Gandhi, İngiltere'nin Hint yarımadasına yaptığı büyük tekstil ihracatını engellemek için el eğirme ve dokumaya güvenmeye öncülük etti. Amerikan Güneybatısı'nda yerliler, dokuma tezgahı kullanmadan çift büküm yöntemiyle sepet ve sandalet dokurlardı. Bu parmak dokuma yöntemi çok daha esnektir: dikiş ve renk her an değişebilir. Güneybatı'nın ilk sakinleri küçük, hareketli gruplar halinde yaşar ve kesinlikle yanlarında dokuma tezgahı taşımazlardı. Tüm ihtiyaçları için çevrelerindeki yaşama, özellikle de giderek artan oranda kumaş için yabancı pamuğa bel bağlardı.

MS 900 civarında başlayan pamuğun evcilleştirilmesiyle birlikte, dokuma tezgahına benzer cihazlar ortaya çıktı ve bunlar giderek daha karmaşık hale geldi. Karmaşık toplum, daha karmaşık teknoloji anlamına gelir. Ancak dokuma, yerliler ile çöldeki anavatanları arasındaki karşılıklı ilişkiyi korumada hayati bir bağ olan geleneksel yaşam tarzıyla bir bağ olmaya devam ediyor.

İngiliz el tezgahı dokumacılarının kaderine benzer şekilde, Cathy McCloskey 19. yüzyıldan itibaren "Navajolar ne kadar çok dokurlarsa o kadar fakirleştiklerini" belirtiyor.

Navajo kadınları, giderek kötüleşen koşullara rağmen, teknolojik yeniliklere karşı direnç göstererek neden el dokumacılığına devam ettiler?

Standartlaştırılmış, bağlamından koparılmış kumaşlar üretmemeyi tercih ettiler ve zamandan tasarruf sağlayan "verimliliğe" değer vermediler. Bakış açılarındaki çatışma ortada.

Ve toplumun kendisi de, dokumacıların her zaman dokuduğu ve dokumaya devam ettiği her şey gibi dokunmuştur. Bağlantı derindir ve birçok çeşidi vardır. Himalayalar'daki Ladakh'ta, "kadınların dokuma yapmadığı köylerde bile, toplumsal yaşamın tüm dokusunu bir arada tutan iplikleri kadınların eğirdiği söylenir."

Kitle pazarından ve moda trendlerinden henüz etkilenmemiş olan Etiyopyalı Dorze dokumacıları, çok basit aletlerle günlük yaşam için geleneksel el dokuması kumaşlar üretiyorlar.

Efsanevi cömertlikleri ve öz güvenleriyle Bedevi Araplar, sürekli hareket halindedir ve bu nedenle de çok az ekipmanla dokurlar.

Guatemala'da yerli Mayalar, diğer şeylerin yanı sıra geleneksel kumaşlarla silahlanarak, değişimin ve askeri saldırıların baskılarına direnmişlerdir.

Filipinler'in T'boli halkı, manevi ve yerli odaklı temeli olan dokuma yoluyla kadim geleneklere ve topluluğa bağlı kalmaktadır.

Yeni Zelanda'daki Maoriler, dünyanın diğer bölgelerindeki yerli kültürlerle birçok el dokuma tekniğini paylaşıyor, ancak savaş ve hiyerarşiye vurgu yapıyorlar.

Lin Tig'in, Kuzey Amerika'nın geç tarih öncesi dönemindeki bazı dekoratif kumaşlarla ilgili olarak belirttiği gibi, bunların zamansal ve mekansal temsillerinde "hiyerarşik olarak örgütlenmiş bir toplumun ve uzmanlaşmış ritüel işlevlerinin gelişimi" görülebilir.

Benzer şekilde, Teodor Adorno da müziğinin biçimsel öğelerini inceleyerek toplumdaki yapı ve gerilimlerin çoğunu ortaya çıkarabilmiştir.

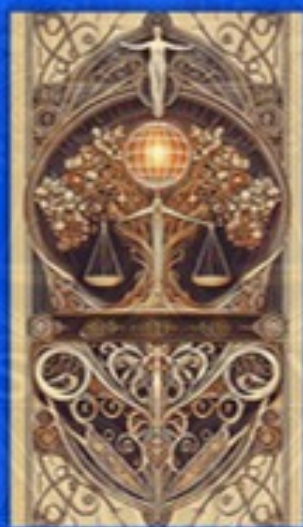
Dokumacılık tarihinde büyümlü veya aşkın hiçbir şey yoktur; tahakküme karşı mücadelede muzaffer bir silah olarak hizmet edebilecek radikal bir öz de yoktur. Ancak günümüzde, giderek artan bir yetersizlik ve güçsüzlük durumunda, dokumacılardan özerklik ve direniş hakkında kesinlikle bir şeyler öğrenebiliriz.

Bu yüzeysel inceleme, mücadelelerinin bazı sonuçlarına dikkat çekiyor. Maddi ilhamlarından, ilkel geleceğimiz için neye ihtiyacımız olduğu hakkında bir şeyler öğrenebiliriz.

Eğitim ve Bilim için
BİRLİKTE



Kültür ve Sanat için
BİRLİKTE



Tarih ve Toplum için
BİRLİKTE



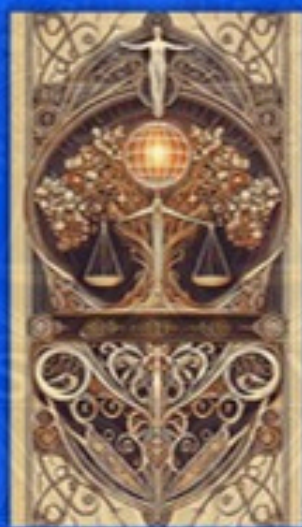
Kültür ve Sanat için
BİRLİKTE



Eğitim ve Bilim için
BİRLİKTE



Kültür ve Sanat için
BİRLİKTE



Tarih ve Toplum için
BİRLİKTE



Kültür ve Sanat için
BİRLİKTE

